

ŽUPANIJSKI PROGRAM DJELOVANJA ZA MLADE

Radna verzija

1. UVOD

Županijski program djelovanja za mlade Krapinsko-zagorske županije (dalje: Županijski program) opredjeljuje se za stvaranje socijalnih, obrazovnih, kulturnih, materijalnih, političkih, ekoloških i drugih uvjeta za trajnu dobrobit mladih te njihovo aktivno, potpuno i odgovorno sudjelovanje u društvenoj zajednici te svim područjima ekonomske i političke djelatnosti.

Mladi su u ovom Županijskom programu definirani kao pripadnici određene dobne skupine od 15-29 godina kao što je to određeno i Nacionalnim programom djelovanja za mlade. Program djelovanja za mlade Krapinsko-zagorske županije oslanja se na Nacionalni program. U Krapinsko-zagorskoj županiji živi oko 148.779 stanovnika od kojih mladi čine četvrtinu. Županija obuhvaća 25 općina i 7 gradova. Ovaj se Županijski program obraća svim mladima u školama, znanosti, gospodarstvu, zdravstvu i drugim djelatnostima.

Županijski program ističe veliku važnost na područjima: obrazovanja i informatizacije, zapošljavanja i poduzetništva, socijalne politike, zdravstvene zaštite i reprodukcijskog zdravlja, aktivnoga sudjelovanja mladih u društvu, izgradnje civilnoga društva i volonterskoga rada, kulture mladih i slobodnoga vremena, te mobilnosti, informiranja i savjetovanja.

Županijskim programom Krapinsko-zagorske županije definiraju se sljedeći ciljevi:

- utvrditi postojeći društveni položaj mladih, te društvene čimbenike koji bi poboljšali njihov položaj,
- **poticati** javno djelovanje mladih u svrhu izgradnje partnerskog odnosa s tijelima županijske uprave i lokalne samouprave;
- poboljšati kvalitetu života svih građana, posebno mladih
- uključiti mlade u procese odlučivanja,
- poticati kreativnost mladih,
- stvoriti uvjet za društvenu i kulturnu afirmaciju mladih,
- smanjiti odlazak mladih u druge županije ili inozemstvo, odnosno stvoriti preduvjete za živost mladih u Krapinsko-zagorskoj županiji
- izgraditi partnerski odnos s udrugama mladih i za mlade, te jedinicama lokalne samouprave u postizanju ciljeva na dobrobit mladih,
- poticati razvoj civilnog društva

- poticati cjeloživotno učenje i promovirati ga kao jednu od temeljnih strateških odrednica sustava obrazovanja

Za svaku proračunsku godinu izraditi će se operativni plan koji podrazumjeva detaljni plan provedbe pojedine mjere na način da taj plan sadržava: precizno definiranu mjeru i način njenog provođenja, nositelje sa zaduženjima, načine financiranje, vrijeme provedbe te kriterije za mjerenje uspješnosti provedbe. Evaluacija cijelog Županijskog programa djelovanja za mlade izvršit će se za 5 godina, kada će se donijeti nove mjere ili uskladiti postojeće.

Nadamo se da će svi relevantni čimbenici svojim djelovanjem pomoći u ostvarenju ciljeva i mjera kako su navedeni u ovom Županijskom programu.

2. OBRAZOVANJE I INFORMATIZACIJA

2.1. Određenje pojma

Prioritet Programa djelovanja za mlade nedvojbeno je obrazovanje zato što je većina mladih uključeno u sustav obrazovanja i zato što (najrazličitije) znanje postaje najznačajniji društveni resurs svake zajednice.

Program se tek djelomice upušta u probleme obrazovne politike jer je ona još uvijek gotovo potpuno centralizirana, te je utjecaj lokalne zajednice minimalan.

Područje **formalnog obrazovanja** u nadležnosti je Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Na Krapinsko-zagorsku županiju prenijeta su osnivačka prava nad osnovnim i srednjim školama uz obvezu materijalnog zbrinjavanja školskih zgrada. Formalno obrazovanje i dalje je temelj odgoja i obrazovanja mlade generacije, no promjene u toj sferi izvan su dosega lokalne zajednice.

Kriza formalnog obrazovanja izražena je i u Krapinsko-zagorskoj županiji, zbog nedostatka stručnih i kvalitetnih kadrova, nedovoljnih izvora za investiranje u nove školske zgrade ili u temeljite sanacije starih, tako da je nastava u smjenama pravilo, a ne izuzetak. U većini slučajeva samo rijetke srednje škole mogu raditi u jednoj smjeni, a bitnih sadržajnih promjena u sustavu neće biti sve dok se ne riješi to pitanje.

Formalni školski sustav koji obuhvaća 12.907 učenika osnovnih škola (šk. god. 2002/2003) te 5051 učenika srednjih škola, a koji je u zadnjih par godina bio približno isti, pred učenike postavlja zadatke i prema tome usmjerava očekivanja, ali se, sukladno ranije rečenom, javlja svojevrsni paradoks očekivanja i obveze su u sukobu s osobnosti učenika, potrebama, željama i mogućnostima. Školski sustav treba mladima pružiti potporu u njihovu sazrijevanju, tj. prepoznati njihove autonomne ljudske vrijednosti i omogućiti im da razviju svoje pune potencijale i sami prevladaju teškoće, a posebno mladim osobama s poteškoćama u razvoju, zdravstvenim i socijalnim smetnjama.

Nedostatno i usporeno uvođenje novih tehnologija, ponajprije opravdavano materijalnim siromaštvom, predstavlja pravu opasnost za budućnost obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Taj se problem ne rješava samo osnivanjem i opremanjem informatičkih učionica. Riječ je o potrebi da iskorištavanje novih medija odnosno primjena novih strategija poučavanja (interaktivni programi, multimedija i sl.) u svakom nastavnom području postanu svakodnevnica.

Također, izvannastavne aktivnosti u školama su svedene na minimum i daju dojam o školama kao mjestima isključivo obrazovanja, ne i poticanja i

šireg odgoja. U srednjoškolskom razdoblju mladi imaju vrlo slab izbor izvannastavnih aktivnosti, a i one se nude izvan škole. A upravo to školu stavlja izvan odgojnog i poticajnog procesa koji je izuzetno važan.

Neformalno obrazovanje obuhvaća ne samo organizirane nego i spontane obrazovne aktivnosti koje su uspostavljene izvan formalnog obrazovnog sustava. Prilagođeno je potrebama i interesima korisnika u svrhu usvajanja niza životnih vještina, specifičnih znanja, te upoznavanja s vrednotama i ciljevima demokratskog i civilnog društva. Razvijenost i raznolikost programa neformalnog obrazovanja odraz je razvijenosti društva u cjelini.

Neformalno obrazovanje izuzetno je važno za suvremeni koncept cijeloživotnog učenja, tj. u okviru opredjeljenja za "društvo koje uči". Ono se javlja kao odgovor na nove zahtjeve koji se ne svode samo na stjecanje znanja, nego i na postizanje i razvoj vještina u promijenjenim okolnostima suvremenog društva i tržišta rada. Unatoč tome, kod mladih se osjeća nedovoljno razvijena svijest o potrebi stalnoga učenja i osposobljavanja.

Neformalno obrazovanje velik je, neiskorišten i marginaliziran prostor djelovanja mladih.

Pitanje **informatizacije** ne smije se svesti na dobru opremljenost računalnih učionica u školama, održavanje školskih Internet stranica i korespondenciju škole elektronskim putem, te postojanje informatike kao obveznog predmeta, već treba dati naglasak informatičkoj izobrazbi nastavnika kako bi isti bili osposobljeni u nastavi primjenjivati informatizacijsko – komunikacijske vještine i tehnologije i modernizirati usvajanje nastavnih sadržaja.

Pitanje informatizacije ne može se reducirati na uvođenje informatike kao obveznoga predmeta nego ga treba cjelovito uklopiti u procese sustavnog prevladavanja otpora i ostvarivanja uvjeta za usvajanje novih znanja i tehnologija.

2.2. Prijedlog mjera

2.2.1. Napraviti generalnu sliku stanja školskih zgrada

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti

suradnici/partneri: Osnovne i srednje škole

2.2.2. Izraditi sliku izvannastavnih školskih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti

suradnici/partneri: Osnovne i srednje škole

2.2.3. Poticati sportske aktivnosti mladih

a) Napraviti prijedlog rješavanja obnove sportskih prostora srednjih škola. Poticati škole da izrade sustav korištenja školskih sportskih prostora u vrijeme kada nema nastave.

b) Financijski potpomagati sportske udruge mladih.

c) Poticati i financirati izgradnju i obnovu sportskih terena.

d) Organizirati godišnje sportske igre mladih.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ, Zajednica športskih udruga i saveza KZŽ, Savez školskih športskih klubova

suradnici/partneri: Osnovne i srednje škole, udruge mladih, međunarodne organizacije, ministarstva

2.2.4. Pokretanje izrade kataloga neformalnih obrazovnih programa koje nude institucije, udruge i gospodarski subjekti sa područja Krapinsko-zagorske županije. Katalog treba biti dostupan mladima u informacijskim centrima i mjestima gdje se oni okupljaju.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: Zavod za školstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski Zavod za zapošljavanje – područni uredi, udruge, gospodarski subjekti i dr.

2.2.5. Poticati mlade na nastavak obrazovanja razvijanjem sustava pravodobnog informiranja i potpore mladima za nastavak školovanja, te omogućavanjem horizontalne i vertikalne prohodnosti. Osigurati materijalne

uvjete i potporu za povratak u sustav formalnog obrazovanja za mlade koji su ga prekinuli.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge, škole, Hrvatski Zavod za zapošljavanje – područni uredi i dr.

2.2.6. Podupirati dostupnost školskih prostora onim udrugama koje učenicima i studentima nude neprofitne sportske i kulturne programe, programe informatike i tehničke kulture, programe razvoja demokracije, civilnog društva, multikulturalnosti i interkulturalnosti i sl.

nositelji: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge, škole, općine i gradovi

2.2.7. Podupirati osnivanje visokoškolskih ustanova

nositelji: Krapinsko-zagorska županije

suradnici/partneri: općine i gradovi, gospodarski subjekti

3. Zapošljavanje i poduzetništvo

3.1. Određenje pojma

Postojeći problemi u našem društvu utječu na život mladih, a najviše na nezaposlenost i traženje posla. Mladi se osjećaju ovisnima od pomoći institucija, a očekivanja od države i njenih institucija nerealno su visoka. Svi traže ljude sa iskustvom od najmanje dvije godine što nije u redu spram mladih koji izlazeći iz srednje škole ili fakulteta nemaju dovoljno ili uopće radnog iskustva osim onog kojeg stječu u obrazovnim ustanovama. Zapošljavanje, a osobito zapošljavanje mladih prioritetna je zadaća i socijalne i gospodarske politike u Hrvatskoj.

Osposobljavanje mladih za poduzetnike kroz redovno i dopunsko obrazovanje je jedan od osnovnih preduvjeta za ostvarivanje gospodarskog razvoja. Razvijanje stručnih znanja i vještina neophodnih za uspješno poslovanje kod mladih u cijelosti utječe na povećanje njihovih šansi za zapošljavanje, te doprinosi razvoju. Mladi su, kao nositelji novih znanja i vještine prilagodbe novim tehnologijama, društvena skupina koja jamči višestruki povrat uloženoga. Stoga samo njihova kvalitetna priprema i edukacija osigurava učinkovitost predviđenih mjera razvoja gospodarstva.

Problem je nedostatak poduzetničkog duha kod mladih. Mladi potencijalni korisnici nemaju informacije o postojećim poticajnim mjerama i mogućnostima kao što i ne dobivaju dovoljno kvalitetnu savjetodavnu potporu. Nositelji poticajnih mjera također nisu dovoljno informirani o potrebama mladih kao potencijalnih korisnika.

3.2. Prijedlog mjera

3.2.1. Podupirati projekte udruga mladih i institucija koje pripremaju mlade za nastupanje na tržištu rada. Poticati programe i projekte kojima je cilj poboljšanje informacijskih kanala između postojećih institucija koje pružaju potporu poduzetništvu i mladih korisnika (Internet, tisak, obrazovne ustanove i sl.).

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

suradnici/partneri: općine i gradovi, gospodarski subjekti

3.2.2. Razviti programe samozapošljavanja mladih

U takve programe ulazilo bi prepoznavanje osobnih potencijala, usmjeravanje, upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla, managementa, dokvalifikacije, prekvalifikacije, usavršavanja i dr. Osigurati podršku programima kojima je cilj poticanje poduzetničke kulture kod mladih, predloženim od strane srednjih škola, fakulteta, udruga, te jedinica lokalne samouprave (obrazovanje o poduzetništvu, stjecanje poduzetničkih vještina putem radionica, poticanje poduzetničkog duha kroz natječaje za poslovne planove, promicanja uspješnih mladih poduzetnika, suradnje obrazovnih i znanstvenih institucija s gospodarstvom i sl.)

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

3.2.3. Podupirati postojeće mjere za zapošljavanje

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

3.2.4. Osmisliti i provoditi programe kreditiranja poduzetničkih projekata mladih

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

3.2.5. U informativnim centrima za mlade osmisliti ciljano informiranje o mogućnostima zapošljavanja i poduzetništva.

Osigurati dostupnost informacija o državnim i lokalnim poticajnim mjerama, postupku osnivanja tvrtke ili pokretanju obrta, kreditiranju, ponudi radne snage, zainteresiranim ulagačima i sl.

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

3.2.6. Razraditi programe društvenoga angažmana nezaposlenih mladih

Uključuje priznavanje volonterskog rada za dobrobit zajednice u udrugama, ustanovama i drugim javnim službama, ispomoć na načelu "mladi za mlade" i sl. te dopunsko obrazovanje u svrhu suzbijanja negativnih posljedica dugotrajne nezaposlenosti.

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

3.2.7. Osmisliti i provoditi programe edukacije mladih poduzetnika

Nositelji: Upravni odjel za gospodarstvo KZŽ, Zara

4. Socijalna politika prema mladima

4.1. Određenje pojma

Pod socijalnom politikom prema mladima podrazumijevamo sustav usmjerenih društvenih intervencija (potpore i službe) u funkciji prevladavanja socijalnih rizika, ublažavanja socijalnih nejednakosti, ujednačavanja životnih šansi te poticanja društvene solidarnosti i integracije. Mladi završavajući obrazovanje, nemaju jasne perspektive o mogućnostima zapošljavanja, profesionalnog razvoja te vođenja samostalnog i produktivnog života. U teškom su položaju mladi koji napuštaju obrazovanje prije stjecanja kvalifikacije, oni koji po završenom obrazovanju dugo čekaju posao ali i oni koji se zapošljavaju u nesigurnim, loše plaćenim i rizičnim poslovima. Zahvaljujući podršci roditelja, najveći dio mladih nije prepušten sam sebi, ali ni sve obitelji nisu u stanju podržati svoje mlade članove. Socijalno nepovoljni položaj mladih povezan je i s problemom otežanog stambenog osamostaljivanja. Sve to povećava socijalnu ranjivost mladih, a vjerojatno utječu i na sve kasnije zasnivanje obitelji i roditeljstvo. Nepravедno se tretiraju osobe s invaliditetom i siromašne osobe. O nekim specifičnim skupinama postoje u javnosti izrazito negativni stereotipi, izbjegavanje i/ili strah, što dodatno pojačava njihovu socijalnu isključenost.

Mladi koji ne završavaju srednju školu

Među mladima, posebice adolescentima, zabrinjava skupina onih koja ne pohađaju ili nisu završili srednju školu. Oni su izloženi rizicima siromaštva (ograničena mogućnost zapošljavanja) i razvoja društveno neprihvatljivog ponašanja. O uzrocima se ne zna puno, te im se ne posvećuje dovoljna pozornost. U selima udaljenim od većih gradova često se kao uzrok spominje skup prijevoz do škole i loša prometna povezanost. Poseban problem je i neadekvatna uključenost socijalnih službi i lokalnih zajednica u stvaranju mehanizama socijalne podrške i integracije.

Mlade osobe s invaliditetom

Sve društvene intervencije prema osobama s invaliditetom moraju imati za cilj postizanje najveće moguće samostalnosti svake osobe, ekonomske nezavisnosti i pune integracije u društvo. Za to je potrebna suglasnost i koordinirana akcija svih sektora, ali i različitih političkih razina, no stvarna integracija se mora i jedino može dogoditi na razini lokalne zajednice. Mlade osobe s invaliditetom heterogena su skupina, s različitim vrstama i stupnjevima ograničenja sposobnosti. Jednima su potrebne posebne zdravstvene i socijalne usluge, drugima specijalizirani obrazovni programi, dok je dijelu potrebna i materijalna pomoć. U procesu odrastanja, osamostaljivanja i

aktivnog uključivanja u zajednicu mladi s invaliditetom suočavaju se s višestrukim ograničenjima i zaprekama. Tu su i brojne fizičke barijere koje onemogućuju pristup i sudjelovanje. Unutar različitih organizacija osoba s invaliditetom (udruženja i saveza) mladi imaju marginalnu poziciju, teško artikuliraju svoje zahtjeve i nedovoljno sudjeluju u odlučivanju. Mogućnost za samostalan život mladih osoba s invaliditetom uglavnom se svodi na izbor između života s roditeljima ili života u instituciji, što nije prihvatljivo sa stajališta prava na najveću moguću samostalnost.

Mladi s poremećajima u ponašanju

Mladost je vrijeme potencijalno učestalijih rizičnih ponašanja. Podaci o poremećajima u ponašanju i kriminalitetu mladih u velikoj mjeri su određeni definicijom, načinom registriranja i efikasnošću službi (policije, pravosuđa i socijalne skrbi). Zakon o sudovima za mladež naglašava potrebu izvansudskih postupaka prema maloljetnim i mlađim punoljetnim osobama. Tako se značajno povećao broj mladih u sukobu s zakonom koji su se našli u nekom obliku tretmana centara za socijalnu skrb. Zlouporaba i preprodaja psihoaktivnih droga prepoznati su kao važan društveni problem. Problem nasilničkog ponašanja u školama nije još u dovoljnoj mjeri prepoznat kao ozbiljan društveni problem. Stručna i šira javnost uglavnom reagira onda kada takva ponašanja rezultiraju tragičnim ishodom. U Zakon o sudovima za mladež ugrađeni su najsuvremeniji pristupi s naglaskom na izbjegavanje lišavanja slobode i pozitivne mjere restitucije, posebne obveze, izvansudsku nagodbu i rad za dobrobit zajednice. No, većina mjera nije još zaživjela u praksi jer je za njihovo provođenje potrebno ostvariti brojne pretpostavke. Centri za socijalnu skrb provode odgojne mjere i nadzor nad mladima s poremećajima u ponašanju ali i nadzor nad obiteljima koje djeci ne pružaju adekvatnu skrb. Djeca i mladi s poremećajima u ponašanju mogu biti izdvojeni iz obitelji i smješteni u domove socijalne skrbi ili uključeni u njihov dnevni tretman, mogu biti upućeni u odgojnu ustanovu, te u odgojni zavod ili maloljetnički zatvor. Institucionalni tretman mladih s poremećajima u ponašanju upitne je učinkovitosti (zastarjelost metoda, nizak standard i nedovoljan broj stručnjaka). U provođenje mjere pojačane brige i nadzora mnogi centri za socijalnu skrb uključuju vanjske suradnike. Primarna prevencija poremećaja u ponašanju obuhvaća sustav intervencija u kojem sudjeluje obitelj, škola, lokalna zajednica, sportski klubovi, vjerske i nevladine organizacije i drugi, no sustav nije cjelovit, u potpunosti osmišljen i koordiniran. Sekundarna prevencija često se odvija pod nadzorom ili kroz direktno izvršenje socijalnih službi. Mladi nisu samo počinitelji kaznenih djela, nego su i njihove žrtve. Zabilježen je i porast kaznenih djela spolnog zlostavljanja mladih. To ukazuje na potrebu razvijanja programa za učinkovitiju samozaštitu i prevenciju kaznenih djela kojima su žrtve mlade osobe.

Mladi bez podrške obitelji

Skupina mladih koji su iz različitih razloga ostali bez podrške obitelji brojčano je mala ali zahtijeva veliku odgovornost društva u pogledu izjednačavanja životnih šansi. Javne službe postaju "institucionalni roditelj" djeci i mladima o kojima ne može brinuti njihova obitelj te imaju odgovornost održavanja mladih do njihova osamostaljivanja. Postoje domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovi za odgoj i specijalizirane odgojne institucije za djecu s teškoćama u razvoju koja ne mogu računati na podršku obitelji nakon završetka smještaja.

Institucije ne pružaju mladima životne vještine potrebne za dobru socijalnu integraciju. Odgovornost društva za obrazovanje mladih bez roditeljske skrbi završava sa stjecanjem zvanja u srednjoj školi. Po završetku srednje škole mladi moraju napustiti dom, a da pri tom često nemaju gdje ni kome otići. Unatoč naporima centara za socijalnu skrb, smještaj, zapošljavanje i integracija vrlo se teško ostvaruju. U okviru sustava socijalne skrbi, veliki napredak ostvaren je uspostavljanjem malih stambenih zajednica u kojima se mlade osobe osposobljavaju za samostalan život. Trajno stambeno rješenje bi morala osigurati lokalna zajednica.

4.2. Program mjera

4.2.1. Razvijati i financirati programe koji se bave poboljšanjem kvalitete života

Nositelji: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZZ

suradnici/partneri: općine i gradovi, udruge

4.2.2. Podupirati postojeće programe stanogradnje, te razvijati nove sukladno mogućnostima mladih

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: resorno ministarstvo, gradovi i općine

4.2.3. Mjerama obiteljske politike olakšati položaj mladim obiteljima s djecom

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, gradovi i općine

4.2.4. Pružiti primjerenu podršku mladima koji su iz različitih razloga nisu upisali ili su napustili srednju školu

Potrebno je kako bi se olakšalo njihovo ponovno uključivanje u neki oblik obrazovanja i smanjili socijalni rizici (kreiranje i provođenje programa edukacijskih radionica i tečajeva).

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, gradovi i općine

4.2.5. Potrebno je osigurati aktivnije zastupanje prava mladih osoba s invaliditetom

u procesu donošenja odluka koje se tiču njihove samostalnosti kroz udruge i organizacije. Kod planiranja aktivnosti namijenjenih mladima sustavno voditi računa o mogućnosti pristupa i sudjelovanja osoba s invaliditetom. Sustavno povećavati smještajne kapacitete za samostalan život mladih osoba s invaliditetom kroz program deinstitutionalizacije.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, gradovi i općine

4.2.6. Educirati mlade o potrebi aktivnog uključivanja osoba s teškoćama u razvoju u društvo uz uvažavanje njihove samostalnosti i dostojanstva

kroz redovno obrazovanje i kroz dodatne edukacije/kampanje. Educirati mlade o društvenoj odgovornosti i solidarnosti u odnosu na pojavu socijalne isključenosti, diskriminacije i stereotipa.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, gradovi i općine

4.2.7. Preventirati i pravovremeno kroz institucije društva reagirati na pojavu poremećaja u ponašanju mladih

a u lokalnoj zajednici razvijati programe vršnjačke pomoći i uključivanja mladih u prevenciju i korekciju socijalno neprihvatljivog ponašanja.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, centar za prevenciju ovisnosti, gradovi i općine

4.2.8. Razviti program edukacije za samozaštitu i obranu od krađa, razbojstva, fizičkog i spolnog zlostavljanja

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, gradovi i općine

5. Zdravstvena zaštita i reproduksijsko zdravlje

5.1. Određenje pojma

Zdravstveno stanje mladih uvelike ovisi o poremećajima i bolestima povezanim s određenim ponašanjima, navikama i stilovima življenja (prekomjerno konzumiranje alkohola, pušenje duhana, te uživanje psihoaktivnih droga, rizično seksualno ponašanje i spolno prenosive bolesti, neadekvatna tjelesna aktivnost, kvaliteta prehrane, poremećaji uzimanja hrane te posljedice prometnih nesreća), te psihosocijalni problemi (samoubojstva i duševni poremećaji). Dugogodišnja i kontinuirana praćenja pokazuju da je u porastu konzumacija duhana, alkohola te drugih psihoaktivnih sredstava. U porastu su i spolno prenosive bolesti, prvenstveno infekcije izazvane klamidijom i HPV- virusom. Nezadovoljavajuće je znanje mladih iz područja spolnosti i reprodukcije.

Rad s mladima s teškoćama u razvoju zahtijeva poseban pristup. U ovoj skupini su mladi s poteškoćama učenja i formalnog stjecanja znanja, psihičkim, emocionalnim i mentalnim poteškoćama, smetnjama u ponašanju, osobe s invaliditetom ili hendikepom i drugi. Mladi s kroničnim bolestima radi bolesti ili lijekova koje uzimaju ne postižu uspjeh u školi koji bi bio primjeren njihovim sposobnostima. Predrasude o sposobnostima osoba s teškoćama u razvoju i negativan stav prema njima utječe značajno na školski uspjeh i napredovanje u radu. Različiti oblici zlostavljanja i zanemarivanja mladih su ozbiljan javnozdravstveni problem. Istraživanja i sustavnoga praćenja mentalnoga zdravlja mladih nema dovoljno zbog čega nedostaje cjelovita slika stanja.

Temelj za pružanje kvalitetne zdravstvene zaštite školskoj djeci i mladima bile bi odgovarajuće promjene (manji normativ i standard, multidisciplinarni timovi, formiranje referalnih centara za određene probleme, i s navedenim usklađen program mjera zdravstvene zaštite školske djece, mladih i studenata), te kontinuirani stručni rad i edukacija profesionalaca i drugih suradnika.

5.2. Mjere programa

5.2.1. Zdravstvenu zaštitu usmjeriti k preventivnom i zdravstvenoodgojnom radu te razvijati intersektorsku suradnju.

Potrebno je organizirati sustavne, izdvojene i sa školom i školovanjem povezane zdravstvene zaštite, kao službe za školsku medicinu i školske timove nadležne za škole ili fakultete.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, resorno ministarstvo

5.2.2. Dosljedno provođenje, praćenje i evaluacija preventivnih, terapijskih i drugih programa o zdravstvenoj zaštiti i reproduktivnom zdravlju, štetnim navikama i prevenciji ovisnosti.

Sustavno institucionalno i izvaninstitucionalno usklađivanje i umrežavanje aktivnosti svih činitelja zdravstvene zaštite mladih.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti

5.2.3. Osnivanje zdravstvenih savjetovališta za mlade unutar zdravstvenog i prosvjetnog sustava uz uključivanje nevladinih organizacija.

Osnovati županijski centar za reproduksijsko zdravlje putem kojega će se osigurati dostupnost zaštitnih sredstava i stručne pomoći (psihološke i druge) vezane uz problematiku spola, seksualnosti i reproduksijskog zdravlja. Osnovati zasebnu odgojnu ustanovu za provođenje sigurnosne mjere psihijatrijskoga čuvanja i liječenja za mlade za koje je nužna privremena institucionalizacija.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti

5.2.4. Sustavno provoditi istraživanja s ciljem utvrđivanja zdravstvenog stanja mladih.

Bazirati se na zaštiti reproduktivnog zdravlja za mlade, s osobitim naglaskom na rano otkrivanje i pravovremeno liječenje spolno prenosivih bolesti i raka.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti, Županijski Dom zdravlja

5.2.5. Evaluacijom postojećih nacionalnih programa suzbijanja ovisnosti, pušenja i alkoholizma poticati kreiranje i provođenje posebne aktivnosti (kampanje i sl.) koje će biti usmjerene na mlade.

Poticati pokretanje radionica, tribina, predavanja i radijskih obrazovnih emisija posvećenih promicanju i unapređenju zdravlja i zdravih stilova života mladih. Osvješčivati i educirati o rizičnim ponašanjima i poremećajima u ponašanju. Uključiti nevladine udruge te kreirati volonterske timove mladih edukatora u osnovnim i srednjim školama na temu štetnosti i posljedica pušenja, konzumacije alkohola i korištenja droga. Poticati osnivanje i stručna pomoć grupama za potporu, pomoć i samopomoć. Uključiti i medije.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija županija

suradnici/partneri: udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti

5.2.6. Provoditi prevenciju prometnih nesreća orijentiranu na mlade vozače kroz posebne školske aktivnosti i kampanje.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija, Savjet za sigurnost cestovnog prometa

suradnici/partneri: udruge

5.2.7. Sustavno pratiti samoubojstva i pokušaje samoubojstava mladih uz razvijanje programa prevencije.

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti

5.2.8. Predložiti program zdrave prehrane u školskim kuhinjama

Nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: centri za socijalnu skrb, udruge, Centar za zaštitu obitelji, Centar za prevenciju ovisnosti, Zavod za javno zdravstvo

6. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu

Pitanje aktivnog sudjelovanja mladih može se razložiti na tri problema:

- 1) nepovjerenje koje vlada u društvenom i političkom sustavu prema mladima
- 2) nepovjerenje mladih prema društvenim i političkim institucijama
- 3) međusobno nepovjerenje i nedovoljne suradnja udruga mladih i političkih institucija

Da bi se vratilo obostrano narušeno povjerenje potrebno je poduzeti neke korake.

6.1. PRIJEDLOG MJERA

6.1.1. Poticati i omogućiti osnivanje Vijeća mladih

U izradi je Zakon kojim će se regulirati osnivanje, status i njihovo ustrojstvo.

Nositelj: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: udruge, gradovi i općine

7. Mladi i civilno društvo

Civilno društvo ili društvo građana implicira težnju da vrijednosni stavovi pojedinaca i društvenih grupa sudjeluju u oblikovanju djelatnosti zajednice, odnosno, pojedinci svojim djelovanjem utječu na život zajednice.

7.1. Organizacije mladih

U Krapinsko-zagorskoj županiji djeluje svega nekoliko udruga mladih i za mlade. U svakom slučaju nedovoljno. Mlađa populacija je često na margini društvenih zbivanja. Kroz organizacije civilnog društva mogla bi uspješno sudjelovati u javnom životu. Nitko mlade ne razumje bolje od njih samih, pa bi njihovo djelovanje bilo neizmjereno korisno u rješavanju mnogih problema mladih kao što su: ovisnosti, problemi u školi, obitelji, ponašanju, seksualnom odgoju... Kroz sve to naučili bi puno o demokraciji i toleranciji...

Najveći problem za djelovanje udruga mladih čini dostupnost adekvatnog prostora. Postojeći prostori su neadekvatni ili se dobivaju pod nemogućim uvjetima ili ih jednostavno nema. Takvo stanje otežava oformljivanje udruga, njihovo djelovanje a na koncu i privlačenje novih članova.

Osim prostora, javlja se i financijski problem, odnosno ne postoji kontinuirani priljev novca koji bi omogućio učestalu prisutnost i aktivnost udruga; neuređeni odnosi sa nadležnim tijelima: ne prepoznavanje dobrovoljnog i dobronamjernog angažmana, nepostojanje komunikacijskih kanala, ne poznavanje formalnih procedura..., zatvorenost obrazovnih ustanova, vladavina konzumacijske kulture...

7.2. Volonterski rad mladih

Volonterski rad mladih posebno je važno područje za stjecanje radnog iskustva i vještina, te za adekvatno sudjelovanje mladih u društvenom razvoju i afirmaciji društvene solidarnosti. Kroz volontiranje mladima se pruža mogućnost usmjeravanja profesionalnih interesa, pomaganja drugima i unapređenja određene djelatnosti u svojoj zajednici.

Informacije o mjestima za volontiranje nedostupne su široj javnosti, a formalni mehanizam vrednovanja volonterskog rada nije uspostavljen.

Krapinsko-zagorska županija nema razvijenu mrežu omladinskih radnih kampova kojom bi se izravno podupirao i promovirao dobrovoljni rad mladih u lokalnoj zajednici. Potencijal koji leži u dobrovoljnom radu mladih iznimno je velik i uporabljiv na najrazličitijim područjima: od obnove infrastrukture na

ratom pogođenim područjima, pomoći prometno i socijalno izoliranim naseljima, pošumljavanja i zaštite prirode, pa do socijalizacije liječenih ovisnika...

7.3. Medijska djelatnost mladih

Prisutnost mladih u javnom prostoru, kao i omogućavanje mladima da koriste medije i informacijske tehnologije, važan je preduvjet za sudjelovanje mladih u društvenom i ekonomskom razvoju. Pružiti mogućnost mladima da aktivno stvaraju vlastiti javni prostor znaci omogućiti im da, kroz razmjenu ideja i stavova, promoviranje vlastitih vrijednosti kritičko ispitivanje trendova u društvu, razvijaju svijest o vlastitoj ulozi u razvoju zemlje.

7.4. PRIJEDLOG MJERA

7.4.1. Financiranja seminara i programa koji su vezani uz djelatnost udruga te njihovu edukaciju i umrežavanje

Nositelj: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: udruge, gradovi i općine

7.4.2. Učiniti dostupnim dokumente i izvješća o stanju ljudskih prava u KZŽ

kroz sustav državne uprave, obrazovne ustanove i organizacije mladih. Organizirati sustavno provođenje i učiniti dostupnost međunarodnih dokumenata kao izvješća državnih tijela i nevladinih organizacija, koja se tiču stanja ljudskih prava u RH.

Nositelj: Ured za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge

7.4.3. Učiniti dostupnim dokumente i izvješća o stanju okoliša i održiva razvoja KZŽ

Nositelj: Ured za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge

7.4.4. U lokalnim novinama financirati jednu stranicu mladima koju će sami pisati i uređivati

Nositelj: Ured za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge, mediji

8. KULTURA MLADIH I SLOBODNO VRIJEME

8.1. Određenje pojma

Kultura mladih jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i iznimno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svojega identiteta i stvarajući nove obrasce i estetiku kreiraju prostor za vlastito prepoznavanje i djelovanje. Nerijetko se pod pojmom kulture mladih podrazumijeva alternativno i vaninstitucionalno kulturno stvaralaštvo mladih, no ti su segmenti tek dio kulture mladih jer u nju spadaju i mnogi oblici institucionalnoga kulturnoga i umjetničkoga stvaranja kroz koje se nastoji afirmirati puno veći broj mladih.

Slobodno vrijeme mladih poprilično je neorganizirano područje na koje država ima zanemariv utjecaj. Organizirana briga o slobodnom vremenu mladih ostaje na razini nevladinih organizacija, crkvenih zajednica i još uvijek rijetkih aktivnosti tijela lokalne samouprave.

Participacija mladih u sustavu odlučivanja i kreiranja slobodnih aktivnosti je nedostatna i zanemariva. Kada mladi sami iniciraju, oblikuju i počnu provoditi programe osmišljavanja slobodnoga vremena, lokalna samouprava često ne nalazi načina da ih u tome podupre i ne osigurava im prostorne uvjete za rad. Zato se mnoge inicijative i poduhvati, suočeni s visokim troškovima pogona, najamnine i sl. postupno komercijaliziraju i time, suprotno osnovnoj ideji, smanjuju dostupnost širemu krugu korisnika. Mnogi pokušaji samoorganiziranja mladih i pridonosenja lokalnoj zajednici svojim idejama, nakon početnog razdoblja entuzijazma, propadaju ili se zatomiuju zbog nedostatka financijskih sredstava i prostora za okupljanje, ali i zbog nepovjerenja zajednice.

Na planu slobodnoga vremena mladih osjeća se također i problem privilegiranosti pojedinih sportskih klubova i to na štetu sportske rekreacije i amaterskoga sporta koji imaju funkciju unapređenja kvalitete življenja i zdravlja.

Izvanastavne sportske aktivnosti učenika, najčešće se odvijaju u gradskim i školskim sportskim klubovima koji se uglavnom tretiraju kao temelj amaterskog i profesionalnog sporta. Iako je osnovna namjera organiziranja školskih sportskih klubova bila uključivanje što većeg broja učenika, danas izuzetno mali (čak i zanemariv) broj srednjoškolaca sudjeluje u sportskim aktivnostima unutar škole što ima značajnih posljedica na zdravstveno stanje mladih. Mnoge škole (kad i imaju odgovarajuću sportsku dvoranu i vanjske terene) nemaju potreban standard održavanja i, posebice, opremanja. U postojećem stanju problemi se odražavaju kroz:

- nedostatnu komunikaciju državnih i lokalnih struktura i mladih ljudi koji kreiraju, osmišljavaju i realiziraju kulturne i sportske programe i aktivnosti;
- nedostatnu uključenost mladih u procese donošenja odluka o potrebama, strategiji i financiranju programa za kulturu i slobodno vrijeme mladih;
- nedostatno razvijene mehanizme društvene afirmacije i promocije mladih talentiranih umjetnika nakon umjetničkih škola i akademija;
- nedostatak multifunkcionalnih centara za mlade na lokalnoj razini;
- nepristupačnost velikih sportskih objekata neprofesionalnom sportu mladih.

U KZŽ ne postoje informativni mediji za mlade ili barem redakcije mladih unutar medija koji postoje - TV, radio, novine. Vrlo rijetko i neredovito izlaženje nekoliko fanzina (amaterska i neslužbena izdanja magazinskog tipa u malim nakladama) ni u kom slučaju ne može biti dovoljno. Mladi su često prepušteni tržišnim kriterijima za najavu svojih aktivnosti, a o redovnom informiranju svojih vršnjaka, osim putem internetskih stranica, nema govora.

8.2. Prijedlog mjera

8.2.1. Poticati otvaranje obrazovnih institucija prema neprofitnim organizatorima slobodnoga vremena mladih.

Poticanje izrade registra nevladinih organizacija s verificiranim programima za pristup obrazovnim institucijama. Škole treba poticati na djelatnu suradnju s neprofitnim udrugama mladih i za mlade koje se bave organiziranim korištenjem slobodnoga vremena, posebice kulturom, zabavom, promicanjem zdravoga načina života, kreativnim i volonterskim radom mladih, odgojem za civilno društvo, neformalnim oblicima obrazovanja, omladinskim turizmom, sportom, rekreacijom i sličnim.

nositelji: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: osnovne i srednje škole, općine i gradovi

8.2.2. U suradnji s udrugama mladih izraditi programe za stimuliranje i razvoj mladih umjetnika.

Pružiti im financijsku pomoć prilikom predstavljanja, izvođenja ili izdavanja djela. Omogućiti im prostor za takve programe.

nositelji: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ, Kulturno vijeće

8.2.3. Stimulirati povezivanje udruga mladih i za mlade preko već postojeće web stranice (www.zagor.info).

Osigurati financijska sredstva za njeno redovito održavanje i osvježanje novim informacijama važnim za rad i razvoj udruga. Pomoći u otvaranju novih web stranica potrebnih za rad udruga i klubova mladih.

nositelji: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge

8.2.4. Ustupiti prostor u vlasništvu županije mladima za stvaranje mikroregionalnog centra za mlade koji bi na nivou županije obavljao zadatak multimedijalnog centra.

Dogovoriti kriterije te njegovo upravljanje prepustiti udrugama i klubovima mladih.

Funkcije centra bi bile:

- središnji kulturni centar
- pružanje tehničkih usluga
- pružanje edukativnih usluga
- Internet klub
- klupski i zabavni sadržaji
- informacijski centar
- studentski servis

nositelji: Krapinsko-zagorska županija, udruge

suradnici/partneri: općine i gradovi

8.2.5. Neiskorištene prostore u vlasništvu županije dati na korištenje i upravljane udrugama i klubovima mladih uz dogovorene uvjete te isto preporučiti gradovima i općinama.

nositelji: Krapinsko-zagorska županija, udruge

suradnici/partneri: općine i gradovi

8.2.6. Stimulirati djelovanje klubova za mlade u gradu i mjesnim odborima, a koji rade na neprofitnoj osnovi.

U suradnji s multimedijalnim centrom postaviti informacijske točke u klubovima za mlade, te u mjestima gdje se mladi okupljaju (škole, sportski objekti, klubovi, ugostiteljski objekti...). Sufinanciranje programa osposobljavanja mladih voditelja programskih aktivnosti, tehnološku potporu, umrežavanje, posredovanje programa i informacija te povezivanje s partnerskim organizacijama. Pokrenuti izdavanje malog županijskog besplatnog mjesečnog biltena s informacijama o kulturnim i drugim informacijama od interesa za mlade.

nositelji: Krapinsko-zagorska županija, udruge

suradnici/partneri: općine i gradovi

8.2.7. Sufinanciranje potreba mladih na nivou kulture i organizacije slobodnog vremena.

nositelji: Krapinsko-zagorska županija

suradnici/partneri: općine i gradovi

8.2.8. Poticati projekte udruga i klubova mladih međunarodnog karaktera.

nositelji: Krapinsko-zagorska županija, udruge

suradnici/partneri: općine i gradovi

9. MOBILNOST, INFORMIRANJE I SAVJETOVANJE

9.1. Mobilnost

Područje mobilnosti mladih obuhvaća obrazovnu, kulturnu i turističku pokretljivost, te međunarodnu suradnju i razmjenu mladih. Razina mobilnosti mladih preduvjet je komunikacijske otvorenosti prema drugim društvima i sredinama. Mobilnošću se postiže protočnost ideja i obogaćuju iskustva.

Obrazovna mobilnost mladih u Krapinsko-zagorskoj županiji ograničena je prije svega socijalnim uvjetima života, što znači da je odluka o formalnom ili neformalnom školovanju također ograničena mogućnostima "džepova" roditelja.

Kulturna mobilnost mladih u Krapinsko-zagorskoj županiji je u porastu, iako je još uvijek na nezadovoljavajućoj razini. Kako u Krapinsko-zagorskoj županiji ne postoji dovoljan broj sadržaja koji bi mlade zanimali i kojima bi mogli proširiti svoje kulturne i obrazovne vidike, mladi su dosta ovisni o odlascima uglavnom u druge veće gradove. I ovaj je vid mobilnosti ograničen socijalnim stanjem, što se kao krajnja posljedica ogleda i kao slab interes na sadržaje "više kulturne razine" koji se ipak povremeno ponude u našoj županiji.

Pozitivno je što se ipak na neki način ulažu sredstva za financiranje jednog dijela programa kulture udruga mladih čime se postiže mogućnost široke participacije mladih kao sudionika i konzumenata kulturnih sadržaja.

Turistička mobilnost mladih bilježi stagnaciju također zbog socijalnih prilika. Također je važno istaknuti da se turistički boravci mladih u velikom broju slučajeva oslanjaju na najčešće neželjenu, ali nužnu, najnižu razinu turističkog boravka. Najvažniju međunarodnu iskaznicu EURO<26 ili međunarodnu studentsku iskaznicu ISIC kojom se potiče mobilnost mladih, ima jako mali broj, odnosno nepoznat je broj onih koji je posjeduju i koriste, a prodajnih mjesta koja daju popuste nositeljima takvih iskaznica u Krapinsko-zagorskoj županiji praktično niti nema. Studentska iskaznica IKS-ica izvan sveučilišnih ustanova i studentskih centara, kojih nema u zagorju, nema gotovo nikakvu uporabnu vrijednost (osim npr. popust na prijevoz i sl.) niti međunarodnu verifikaciju, pa tako niti u našoj županiji.

U srednjim školama rekreativni i maturalni izleti i ekskurzije su neobavezna izvannastavna aktivnost i nisu utvrđena nastavnim planom nego se provode trendovski prema komercijalnim kriterijima, bez potrebne razine edukacijskih elemenata.

9.2. Informiranje i savjetovanje

Mladima je nužna primjerena razina informiranosti o mogućnostima, te o programima i uslugama koje im se nude. Tu se prvenstveno radi o školskim i izvanškolskim aktivnostima, oblicima dopunskog i neformalnog obrazovanja, stipendiranju, financiranju stanovanja, dobrovoljnom radu, mobilnosti, sportskim i kulturnim aktivnostima, omladinskom turizmu i drugom. Hrvatska, a samim time ni županija, ne poznaju klasične informativne centre za mlade kakvi postoje u ostalim europskim zemljama.

U Hrvatskoj, pa tako niti u KZŽ nema klasičnih informativnih centara za mlade, kakve poznaju ostale europske zemlje, a tek neke od njihovih funkcija obavljaju veći Internet klubovi i omladinske turističke poslovnice u makroregionalnim centrima. Nedostatak info-centara bitno utječe na razinu informiranosti mladih i stupanj njihova društvenoga djelovanja. Postojeće organizacije mladih i za mlade u KZŽ su umrežene i na određeni način koordiniraju svoje aktivnosti, ali zbog nedostatka financijske potpore njihov doseg ograničen je i uspijevaju angažirati određenu skupinu mladih ljudi koji su većinom u njihovoj blizini i od prije su upoznati i uključeni u programe koji im se nude.

Organizacije i ustanove koje se bave potporom u kriznim stanjima imaju donekle razvijen sustav savjetovaništa, ali on djeluje kurativno, a ne preventivno. Također je evidentan nedostatak timova za krizne intervencije.

Postojeći obrazovni sustav nema izgrađen institut savjetodavnih službi za učenike i studente (koje bi pravodobno prepoznavale probleme i pružale informacije o mogućnostima stručne pomoći i rješavanja problema) ni na jednoj razini. U sustavu školstva ne postoji dovoljno dobro organizirana savjetovanišna služba koja bi bila osposobljena za proaktivno i preventivno djelovanje prema učenicima. Funkciju savjetovaništa nemaju niti studentske referade na sveučilištima. Mladi su također prisiljeni uložiti veliki napor u uspostavljanju odgovarajućih kontakata i pronalaženju potrebnih informacija kako bi iskoristili svoja prava i mogućnosti (primjerice, mladi koje zanimaju mogućnosti daljnjega ili dopunskoga obrazovanja i planiranja karijere).

9.3. Prijedlog mjera

9.3.1. Materijalno podupirati izdavačke projekte mladih, posebno u sklopu obrazovnih ustanova u županiji, te omogućiti promoviranje u medijima u vlasništvu ili od interesa županije, gradova i općina.

Poticati izlaženje školskih periodičnih publikacija, Internet izdanja, fanzina, te u suradnji sa stručnjacima raditi na sustavnom obrazovanju mladih koji će u budućnosti preuzeti funkciju informiranja u gradu.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: gradovi i općine, lokalni mediji

9.3.2. Ostvariti preduvjete za razvoj neprofitnih projekata zasnovanih na Internetu i računalnim medijima.

Unaprijediti korištenje informacijskih tehnologija među civilnim inicijativama mladih, na način da se, unutar postojećeg neprofitnog pružatelja internetskih usluga (npr. CARNet), razvije program pružanja besplatnih internetskih usluga za organizacije, kulturne centre, klubove i info-centre mladih.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: udruge mladih i za mlade i dr.

9.3.3. Stalno razvijati i prilagođavati županijskim potrebama Program stipendiranja učenika, studenata i mladih kojim bi se djelomično ili u potpunosti stipendirali boravci mladih u europskim zemljama s ciljem usavršavanja ili učenja stranog jezika.

Posebnu pažnju pri kreiranju programa treba posvetiti mladima lošijeg socijalnog statusa, te učenicima stručnih srednjih škola, te studentima sveučilišta gdje strani jezici kao predmeti ili ne postoje ili su znatno manje zastupljeni u tjednoj satnici.

nositelj: Upravni odjel za društvene djelatnosti KZŽ

suradnici/partneri: gradovi i općine, škole, sveučilišta, udruge i dr.

10. Preporuke nevladinim organizacijama

Radi uspješnog ostvarenja ovoga Programa, ali i unapređenja društvenog položaja mladih potrebno je da udruge mladih i za mlade poduzmu sljedeće aktivnosti:

- da se povežu na lokalnoj razini i pomognu osnivanje vijeća mladih, te da putem svojih predstavnika aktivno sudjeluju u njihovu radu;
- da redovito daju programe radi financiranja iz proračunskih sredstava;
- da javno djeluju u svrhu izgradnje partnerskog odnosa s tijelima državne uprave i lokalne samouprave;
- da se uključe u rad tijela koja odlučuju o interesima mladih na svim razinama;
- da provode programe stručnog osposobljavanja mladih za razvoj svoje lokalne zajednice, te na drugim područjima gdje lokalne udruge još uvijek nisu dovoljno razvijene;
- osmišljavaju i provode (neformalne) oblike obrazovanja za izgradnju civilnoga društva u koje bi se aktivno uključivali mladi koji nisu obuhvaćeni obrazovnim procesom;
- aktivno uključivanje u kampanje kojima je za cilj preventiranje i suzbijanje ovisnosti i svih oblika rizičnog ponašanja mladih;
- međusobne podupire i suradnje na načelu generacijske solidarnosti, radi razmjenjivanja informacija, usklađivanju djelovanja i poticanja zajedničkih projekata za mlade;
- inicirati osnivanje, obnovu i izgradnju ekoloških, kulturnih i sličnih centara, informativnih centara za mlade, više funkcionalnih klubova i sličnih okupljališta mladih;
- osnaživati postojeća te inicirati osnivanje novih omladinskih i studentskih informativnih i obrazovnih glasila;
- osnaživati nacionalni sustav povlastica za mlade u putničkom prometu, smještaju, obrazovanju, kulturi, trgovini, uslugama, zabavi i drugim segmentima koji su od interesa za mlade;
- poticati kreativnost u raznim područjima obrazovanja, zabave, kulturnih, ekoloških i ostalih područja, čime se ostvaruje širenje područja djelovanja mladih;

- suradnja s lokalnim i županijskim medijima radi informiranja o životu i radu mladih i njihovih udruga;

- povezivanje udruga na županijskoj razini i stvaranje informativne mreže radi komunikacije i informiranja o projektima i programima nevladinih udruga

11. Preporuke općinama i gradovima

Radi uspješnog ostvarenja ovoga Programa, ali i unapređenja društvenog položaja mladih potrebno je da općine i gradovi poduzmu sljedeće aktivnosti:

- izraditi općinski/gradski program djelovanja za mlade
- poticati rad udruga mladih i za mlade
- razvijati partnerski odnos s mladima
- poticati kreativnost u područjima obrazovanja, zabave, kulture, ekologije i ostalih područja, čime se ostvaruje širenje područja djelovanja mladih
- osigurati sudjelovanje mladih u procesima odlučivanja
- sufinancirati programe mladih na području kulture i slobodnog vremena
- osnivati i otvarati centre za mlade, a na načelima partnerskog odnosa
- djelovati u skladu s načelima i ciljevima ovog programa

1. UVOD	2
2. OBRAZOVANJE I INFORMATIZACIJA.....	4
3. Zapošljavanje i poduzetništvo	8
4. Socijalna politika prema mladima	11
5. Zdravstvena zaštita i reproduksijsko zdravlje	16
6. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu.....	20
7. Mladi i civilno društvo	21
8. KULTURA MLADIH I SLOBODNO VRIJEME	24
9. MOBILNOST, INFORMIRANJE I SAVJETOVANJE	29
10. Preporuke nevladinim organizacijama	32